Kela|Fpa

Särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning

Informationspaket för hälso- och sjukvårdspersonal

Uppdaterat
1/2026

Innehåll

- Syftet med särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning
- Lagstiftning
- Företagshälsovårdens uppgifter
- Faktorer som medför risk för den gravidas eller fostrets hälsa
- Exempel på exponeringsfaktorer
- Allmänna förutsättningar och ansökan
- Läkarutlåtande
- Exempel på arbetsområden och yrken
- Statistik
- Rådgivningstjänster och informationskällor

Syftet med särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning

- Syftet med särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning är att trygga försörjningen och ersätta inkomstbortfall för en gravid person som helt eller delvis tvingas sluta arbeta på grund av att ett kemiskt ämne, strålning, en smittsam sjukdom eller någon annan motsvarande omständighet som hänför sig till arbetsuppgifterna eller arbetsförhållandena äventyrar den gravidas eller fostrets hälsa.

Central lagstiftning om särskild graviditetspenning

- Författningar som gäller särskild graviditetspenning
  - sjukförsäkringslagen 1224/2004
  - statsrådets förordning om verkställighet av sjukförsäkringslagen
- Annan relevant lagstiftning
  - arbetsavtalslagen 55/2001
  - arbetarskyddslagen 738/2002
  - statsrådets förordning om skydd för arbetstagare som är gravida, nyligen fött barn eller ammar mot agenser och andra faktorer som kan medföra risk i arbetet 143/2024 (graviditetsskyddsförordningen)

Sjukförsäkringslagen och förordningarna

- Enligt 9 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen (129/2022):

  - En försäkrad som är gravid och är i förvärvsarbete eller i eget arbete, med undantag för arbete som utförs i det egna hushållet, har rätt till särskild graviditetspenning, om ett kemiskt ämne, strålning, en smittsam sjukdom eller någon annan motsvarande omständighet som hänför sig till den försäkrades arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden äventyrar den försäkrades eller fostrets hälsa.

  - Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om när det kan bedömas att den försäkrades arbetsuppgifter eller förhållandena på arbetsplatsen äventyrar den försäkrades eller fostrets hälsa i ovan nämnda situationer samt om vilka utredningar den försäkrade ska framlägga vid ansökan om särskild graviditetspenning.

- I statsrådets förordning om verkställighet av sjukförsäkringslagen redogörs för vilka uppgifter som måste framgå av läkarutlåtandet.
- I graviditetsskyddsförordningen listas de riskfaktorer som kan berättiga till särskild graviditetspenning.

Arbetsgivarens arbetarskyddsrelaterade skyldigheter 1/2

- 2 kap. 3 § i arbetsavtalslagen
  - Arbetsgivaren ska sörja för arbetarskyddet i syfte att skydda arbetstagarna mot olycksfall och hälsorisker enligt vad som bestäms i arbetarskyddslagen.
  - Om en gravid arbetstagares arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden äventyrar arbetstagarens eller fostrets hälsa och riskfaktorn inte kan elimineras i arbetet eller arbetsförhållandena, ska arbetsgivaren sträva efter att för graviditetstiden flytta arbetstagaren till andra uppgifter som är lämpliga med beaktande av arbetstagarens arbetsförmåga och yrkesskicklighet.

- 4 kap. 1.1 § i arbetsavtalslagen
  - En arbetstagare har rätt till ledighet från arbetet på grund av graviditet eller förlossning, eller för vård av barn, under i sjukförsäkringslagen avsedda graviditetspenningsdagar (graviditetsledighet), särskilda graviditetspenningsdagar (särskild graviditetsledighet) och föräldrapenningsdagar (föräldraledighet).

- 4 kap. 2 b § i arbetsavtalslagen
  - Arbetsgivaren och arbetstagaren kan i en situation som avses i 9 kap. 4 a § i sjukförsäkringslagen komma överens om partiell särskild graviditetsledighet och om villkoren för deltidsarbetet.

Arbetarskyddslagen 10.1 § 6 punkten:

- Vid bedömningen av riskfaktorer som beror på arbetsförhållandena ska arbetsgivaren beakta eventuell fara för den reproduktiva hälsan.

Arbetarskyddslagen 11.2 §:

- Om arbetet eller arbetsförhållandena kan medföra särskild fara för en gravid arbetstagare och faran inte kan elimineras, ska arbetsgivaren sträva efter att för graviditetstiden flytta arbetstagaren till andra arbetsuppgifter som lämpar sig för arbetstagaren.

Statsrådets förordning om verkställighet av sjukförsäkringslagen 2 kap. 1 §

- Till ansökan ska dessutom fogas utredning av arbetsgivaren om att arbetstagarens exponering för riskfaktorn inte kan begränsas genom att tillfälligt ändra arbetsförhållandena eller arbetstiderna så att exponeringen är så obetydlig att den inte orsakar någon risk för arbetstagarens eller fostrets hälsa och att arbetstagaren inte kan flyttas till andra uppgifter och att arbetstagaren av denna anledning är borta från arbetet.
- Av arbetsgivarens utredning ska framgå varför arbetstagarens exponering för riskfaktorn inte i tillräcklig mån har kunnat begränsas genom att ändra arbetsförhållandena eller arbetstiderna samt de åtgärder genom vilka möjligheten att flytta arbetstagaren till andra uppgifter har utretts.

Företagshälsovårdens uppgifter

- Bedömer i samband med planeringen av arbetsförhållandena och arbetsplatsutredningen vilka faktorer som medför fara för den gravida eller fostret.
- Identifierar skadliga exponeringar och arbetsuppgifter och utreder mängden exponering (t.ex. arbetshygieniska mätningar, biologiska exponeringsmätningar).
- Gör en riskbedömning på basis av medicinsk information samt exponeringens intensitet, frekvens och verkningstid.
- Informerar arbetsgivaren och arbetstagarna om risken, lägger fram förslag om avlägsnande av risken eller skydd mot den.
- Bedömer behovet av särskild graviditetsledighet eller partiell särskild graviditetsledighet.
- Ger utlåtande för ansökan om särskild graviditetsledighet eller partiell särskild graviditetsledighet.

Riskfaktorer som kan berättiga till särskild graviditetspenning (graviditetsskyddsförordningen) 1/4

- Riskfaktorerna finns uppräknade i 2 §
  - Listan innehåller också agenser och faktorer som är farliga för ammande arbetstagare, men dessa berättigar inte till särskild graviditetsdagpenning.

1. användningen av sådana kemiska ämnen och blandningar som är kända för att medföra risk för arbetstagare som är gravida eller för graviditeten och som uppfyller de i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 angivna kriterierna för klassificering i en eller flera av följande i den förordningen avsedda faroklasser eller farokategorier med en eller flera av följande i den förordningen avsedda faroangivelser:
   a) mutagenitet i könsceller, kategori 1A, 1B eller 2 (H340, H341),
   b) cancerogenitet, kategori 1A, 1B eller 2 (H350, H350i, H351),
   c) reproduktionstoxicitet, kategori 1A, 1B eller 2
   d) specifik organtoxicitet vid enstaka eller upprepad exponering, kategori 1 eller 2 (H370, H371, H372, H373),

Kela|Fpa

Riskfaktorer som kan berättiga till särskild graviditetspenning (graviditetsskyddsförordningen) 2/

2. andra än i 1 punkten avsedda kemiska agenser som är kända för att medföra risk för arbetstagare som är gravida eller för graviditet och som åtminstone omfattar
   a) anestesigaser,
   b) kvicksilver och dess föreningar,
   c) kolmonoxid,
   d) organiska lösningsmedel,
   e) cytostatika,
   f) östrogener och progestiner och andra syntetiska hormoner samt hormonantagonister,
   g) mangan,
   h) aluminium,
   i) svetsrök,
   j) tobaksrök i omgivningen,
   k) sådana kemiska agenser som är kända för att vara farliga och som kan upptas genom huden,
   l) arbetsmetoder som medför risk för cancersjukdom enligt bilaga I till statsrådets förordning om agenser som medför risk för cancersjukdom, mutagena agenser och reproduktionstoxiska agenser i arbetet (113/2024),

Riskfaktorer som kan berättiga till särskild graviditetspenning (graviditetsskyddsförordningen) 3/

3. sådana biologiska agenser, och vård- eller behandlingsåtgärder som krävs mot dem, som är kända för att medföra risk för arbetstagare som är gravida eller för graviditeten, om arbetstagaren inte har tillräcklig immunitet mot dem, och agenser som hör till grupp 2–4 enligt 3 § i statsrådets förordning om skydd för arbetstagare mot risker som orsakas av biologiska agenser (933/2017) eller är klassificerade i någon av de nämnda grupperna med stöd av 4 § i den förordningen, och som åtminstone omfattar
    a) hepatitvirus,
    b) herpesvirus,
    c) hiv,
    d) listeriabakterie,
    e) cytomegalovirus,
    f) toxoplasma,
    g) virus som orsakar vattkoppor,
    h) virus som orsakar röda hund,
    i) virus som orsakar femte sjukan,

Kela|Fpa

Riskfaktorer som kan berättiga till särskild graviditetspenning (graviditetsskyddsförordningen) 4/4

4. fysikaliska och fysiska agenser och andra faktorer som är kända för att medföra risk för arbetstagare som är gravida eller nyligen fött barn eller för graviditeten och som åtminstone omfattar

a) buller,
b) joniserande strålning,
c) icke-joniserande strålning,
d) extrem kyla och hetta,
e) stötar, vibrationer och rörelser,
f) manuell hantering av laster,
g) arbetsrörelser och arbetsställningar, förflyttningar, psykisk eller fysisk uttröttning och annan fysisk belastning som sammanhänger med de arbetsuppgifter som utförs av arbetstagaren,

5. arbetsförhållanden som är kända för att medföra risk för arbetstagare som är gravida eller för graviditeten och som åtminstone omfattar

a) gruvarbete under jord,
b) nattarbete
c) rök- och kemikaliedykning,
d) undervattensdykning med dykarutrustning och arbete i miljö med högt övertryck.

Partiell särskild graviditetspenning

Partiell särskild graviditetspenning kan fås om en gravid delvis måste avstå från ett arbete som medför risk för graviditeten innan graviditetsledigheten kan börja och riskfaktorerna i arbetet endast kan undvikas genom att arbetstiden förkortas.

Företagsläkaren eller, i fråga om en företagare, någon annan läkare som känner till arbetsförhållandena bedömer när det är nödvändigt och aktuellt att ansöka om särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning.

Beloppet av den partiella särskilda graviditetspenningen är hälften av den fulla särskilda graviditetspenningen.

Den dagliga arbetstiden kan vara högst fem timmar. Om utförandet av arbetet tar längre tid än så har arbetstagaren inte rätt till särskild graviditetspenning. En daglig arbetstid om högst fem timmar gäller också för företagare.

- Om en gravid arbetar i flera olika anställningsförhållanden eller som företagare gäller arbetstiden om högst fem timmar allt jobb sammantaget.

Om en gravid är i anställningsförhållande och vill få partiell särskild graviditetspenning måste personen ha ingått ett avtal med arbetsgivaren om deltidsarbete, där orsaken till deltidsarbetet framgår.

Obs! Om man för en del av veckan eller en del av graviditetstiden kan ordna arbete där exponering inte förekommer så beaktas detta i enlighet med tidigare praxis. Då kan särskild graviditetspenning beviljas för de dagar då arbete där exponering inte förekommer inte kan ordnas.

Kela|Fpa

Exempel på agenser och andra faktorer som orsakar fara

Kela|Fpa

Kemiska ämnen 1/3

- Exponeringsfaktor: Kolmonoxid, dvs. kolos
- Exponering: järn- och stålgjuterier, svetsningsarbete, rökerier och rum där det förekommer avgaser från förbränningsmotorer (lager, bilverkstäder)
- Exponeringsbedömning:
    - En exponering som pågår hela arbetsdagen får under graviditeten inte överstiga 9 ppm (10 mg/m3).
    - Koncentrationen av kolmonoxidhemoglobin får inte överstiga 0,020 vid exponering för kolmonoxid, 0,015 vid exponering för diklormetan.
- Särskild graviditetspenning: den som arbetar i små slutna utrymmen kan ha rätt till särskild graviditetspenning

Kemiska ämnen 2/3

- Exponeringsfaktor: Organiskt lösningsmedel

- Exponering: målnings- och lackningsarbeten, målarfärgsborttagning, biltvättning med organiskt lösningsmedel, kemisk tvätt, limningsarbete inom sko- och snickeriindustrin, arbete med armerad plast, sidentryck, vaxning av golv.

- Exponering för lösningsmedel som är eller kan vara skadliga för fostret ska undvikas under graviditeten
  - Särskild graviditetspenning: beviljas.

- Exponering för lösningsmedel som är eller kan vara cancerframkallande ska undvikas under graviditeten
  - t.ex. bensen, trikloretylen, tetrakloretylen, kloroform, diklormetan, koltetraklorid, 1,1,2,2-tetrakloretan
  - Särskild graviditetspenning: beviljas

- Övriga lösningsmedel: obetydlig exponering, om koncentrationen
  - i arbetsluften <10 % av den koncentration som befunnits skadlig (HTP)
  - i biologiska prover < 10 % av referensgränsen för exponerade
  - Särskild graviditetspenning: bedöms utifrån beskrivningen av arbetsförhållandena

Kela|Fpa

Kemiska ämnen 3/3

- Exponeringsfaktor: Toluen
- Exponering: sidentryck, sprutmålning av metall, limning av gummi
- Exponeringsbedömning:
    - Koncentrationen i luften (8 h) får inte överstiga 2,6 ppm (10 mg/m3).
    - Koncentrationen av toluen i blodet inte över gränsvärdet 50 nmol/l.
- Arbete som innebär tydlig exponering för toluen lämpar sig inte för gravida.
- Särskild graviditetspenning: bedöms utifrån exponeringen .

Tobaksrök i omgivningen

- Exponeringsfaktor: tobaksrök
- Exponering: fångvård, hemservice, mentalvårds- och rusmedelsarbete, internationell fartygstrafik.
- Särskild graviditetspenning: kan beviljas om tobaksrök inte kan undvikas genom arbetsarrangemang. Bedöms från fall till fall.

Strålning

- Exponeringsfaktor: Kosmisk strålning
- Exponering: flygpersonal
- Exponeringsbedömning: Den högsta tillåtna dosen kosmisk strålning för gravida är 1 mSv (milliSievert). Den strålningsexponering som flygpersonalen utsätts för beror på flygtiden, flyghöjden, flygrutten och solens aktivitet. Om arbetstagaren arbetar heltid i flygarbete uppnås gränsen på 1 mSv i genomsnitt efter cirka 3 månader.
- Särskild graviditetspenning
    - Särskild graviditetspenning kan beviljas vid 12 fulla graviditetsveckor i faktiskt regelbundet flygarbete. Om gränsen på 1 mSv håller på att uppnås redan före 12 graviditetsveckor är det möjligt att bevilja särskild graviditetspenning också före 12 fulla graviditetsveckor.
    - Ett beviljande kan komma i fråga om det inte är möjligt att ordna en tjänst på marken.

Smittsamma sjukdomar 1/3

- Exponeringsfaktor: Toxoplasmos

- Exponering: arbete som innefattar vård av sjuka djur eller kontakt med djur som exponerar för toxoplasma (blodiga ingrepp på stora nyttodjur, t.ex. assistans vid förlossning).

- Exponeringsbedömning:
  - Undersökning av färska antikroppar:
    - seronegativ: riskfyllda arbeten ska undvikas
    - seropositiv: inga begränsningar.

- Särskild graviditetspenning: kan beviljas om modern är seronegativ och riskfaktorer inte kan undvikas.

Smittsamma sjukdomar 2/3

- Exponeringsfaktor: HI-virus och hepatit
- Exponering: vårdpersonal, ambulansförare, polis, fångvaktare
- Skydd mot exponering:
    - Hepatitvaccin för anställda inom riskyrken.
    - För att förebygga exponering är det viktigt att man föregriper situationer, arbetar på rätt sätt och skyddar sig.
- Särskild graviditetspenning: beviljas i regel inte eftersom smitta kan förebyggas och smittorisken är teoretisk.

Smittsamma sjukdomar 3/3

- Exponeringsfaktor: Femte sjukan

- Exponering: lärare, dagvårds- och barnavdelningspersonal

- Exponeringsbedömning:
  - undersökning av färska antikroppar:
    - seronegativ (och medan man väntar på resultat): det rekommenderas att den gravida flyttas till ett daghem där ingen epidemi förekommer -> frånvaro för viss tid räcker ofta, infektionsläkares rekommendation är cirka 2 månader räknat från de sista uppvisade symtomen
    - seropositiv: inga begränsningar

- Särskild graviditetspenning: kan beviljas om den gravida inte kan flyttas till ett daghem där exponering inte förekommer.

Allmänna förutsättningar för särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning 1/3

- Grundvillkoret är alltid att riskfaktorn inte kan elimineras i arbetsförhållandena och att arbetstagaren inte kan flyttas till andra uppgifter där ingen exponering sker.

- Arbetsarrangemang kommer alltid i första hand.

- Särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning kan beviljas endast om den enda möjlighet som återstår efter att andra åtgärder vidtagits är arbete i förhållanden som innebär exponering för faktorer som är skadliga för den gravida eller fostret.

Allmänna förutsättningar för särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning 2/3

Den sökande ska ha ett gällande anställningsförhållande.

Företagare har rätt till förmånen under samma villkor som arbetstagare.

En studerande kan få särskild graviditetspenning om hen arbetar vid sidan av studierna och är frånvarande från arbetet på grund av riskfaktorer. Också i fråga om avlönad arbetspraktik kan man ha rätt till särskild graviditetspenning.

Den sökande ska vara arbetsför.

Den som är frånvarande från arbetet av annan orsak har inte rätt till särskild graviditetspenning (t.ex. semester eller sjukledighet).

Allmänna förutsättningar för särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning 3/3

- Kan betalas ut tills graviditetspenningsperioden börjar.
- Förkortar inte den egentliga graviditets- och föräldrapenningsperioden.
- Särskild graviditetspenning kan betalas ut även för enskilda dagar eller periodvis för en del av graviditetstiden.
- Kan betalas ut till arbetsgivaren, om denne betalar ut lön under den särskilda graviditetsledigheten.
- Rätten till särskild graviditetspenning upphör om arbetsförhållandena kan göras säkra eller anställningen upphör.
- Rätten till särskild graviditetspenning upphör också om personen börjar arbeta med andra uppgifter och ingen exponering längre förekommer.

Kela|Fpa

Den särskilda graviditetspenningens och den partiella särskilda graviditetspenningens belopp

- I regel bestäms beloppet av den särskilda graviditetspenningen på basis av den sökandes årsinkomst under samma villkor som sjukdagpenningen och andra föräldradagpenningar.
- Beloppet av den partiella särskilda graviditetspenningen är hälften av den fulla särskilda graviditetspenningen

Ansökan om särskild graviditetspenning och utfärdande av läkarutlåtande

Kela|Fpa

Ansökan om särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning 2/2

- Ansökan om särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning görs när behovet av särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning har konstaterats eller retroaktivt inom 2 månader från den dag från och med vilken man önskar få förmånen.

- Ansökan om särskild graviditetspenning görs med ansökan om föräldrapenning (MittFPA eller SV 16r).

Ansökan om särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning 2/2

- Till ansökan bifogas:

  - Utredning om graviditeten genom intyg från läkare eller hälsovårdscentralen (t.ex. intyg om graviditet SV 75r).
  - Företagsläkarens utlåtande om faktorer i arbetet eller arbetsförhållandena som medför risker för fostrets utveckling och för graviditeten (Elektroniskt B-utlåtande/B-utlåtande/BC-utlåtande).
  - Besked om arbetsförhållanden och arbetsfrånvaro (SV 96r), fylls i av arbetsgivaren.
  - Anmälan om lön från arbetsgivare (Y 17r), om arbetsgivaren betalar ut lön under den särskilda graviditetsledigheten.
  - Vid behov den sökandes egen beskrivning av arbetet.

Utfärdande av intyg för särskild graviditetspenning

- Statsrådets förordning om verkställighet av sjukförsäkringslagen 2 kap. 1 §
  - Av läkarutlåtandet ska det för riskfaktorns del framgå exponeringens art, antalet exponeringar och exponeringens varaktighet i den försäkrades arbete.
  - Om det rör sig om en mätbar faktor ska det uppmätta värdet för riskfaktorn framgå av utlåtandet.
    - Samtidigt finns det riskfaktorer, såsom t.ex. bly, där exponering under graviditeten är skadligt även i små mängder. Då är det onödigt att förete några mätresultat.
  - Utlåtandet ska innehålla en beskrivning av t.ex. i vilka situationer och i vilka arbetsuppgifter samt hur ofta exponeringar rent konkret sker.
  - Dessutom ska det beskriva om risken kan undvikas med hjälp av arbetarskyddsåtgärder, genom att anpassa innehållet i arbetet, arbetsförhållandena eller arbetstiderna.

Läkarutlåtande om behovet av särskild graviditetsledighet/partiell särskild graviditetsledighet

Utlåtandet skrivs av företagsläkaren eller, om det handlar om en företagare, av någon annan läkare som känner till arbetsförhållandena.

FPA rekommenderar att man använder sig av ett elektroniskt B-utlåtande eller B-utlåtande som bas och i fortsättningen det elektroniska BC-utlåtandet.

Du hittar anvisningar för hur man skriver ett utlåtande på sidan Utlåtande för särskild graviditetspenning | Samarbetspartner | FPA.

Exempel på arbetsområden och yrken

Kela|Fpa

Veterinär

- Behovet av särskild eller partiell graviditetsledighet för djurskötare och inseminatörer bedöms individuellt på samma grunder.

- Riskfaktorer är
  - anestesigaser och röntgenstrålning
  - toxoplasmos och listerios särskilt vid vård av stora produktionsdjur, vid hantering av små djur skyddar man sig vanligen tillräckligt
  - cytostatika och hormonella läkemedel, övriga läkemedel som är skadliga för graviditeten (spädning av cytostatika får inte göras under graviditeten).

- Särskild graviditetspenning kan beviljas om
  - riskfaktorn inte kan elimineras eller undvikas och skydd inte är möjligt, och
  - en färsk antikroppsanalys visar negativt resultat (toxoplasma).

- För bedömningen behövs en bra beskrivning av arbetsförhållandena.

Bilservice och målning 1/2

- Riskfaktorer inkluderar
  - organiska lösningsmedel
  - cancerframkallande ämnen, t.ex. ytbehandlingsmedel som enligt säkerhetsdatabladet kan orsaka cancer,
  - H350 (R45 och R49), och kan skada det ofödda barnet, H360 (R61)
  - bensin (innehåller cancerframkallande bensen) t.ex. vid reparation av bränslesystem
  - kolmonoxid (kolos) från förbränningsmotorers avgaser

Bilservice och målning 2/2

- Rätten till särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning bedöms från fall till fall.
  - Blir främst aktuellt om arbetet sker i små och slutna utrymmen.

- För bedömningen behövs
  - En adekvat utredning över arbetsförhållandena
  - Faroangivelser på säkerhetsdatabladen
  - Information om eventuella arbetshygieniska mätningar

Byggnadsarbete 1/2

- Riskfaktorer inkluderar

- vid målningsarbete:
  - organiska lösningsmedel, vid sprutmålning: kromatpigment

- vid svetsning av rostfritt stål
  - kromater och nickel

- vid rivning av gamla byggnader
  - asbest, PCB, stenkolsdamm, gamla lösningsmedels- och blybaserade färger

Byggnadsarbete 2/2

- Rätten till särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning bedöms från fall till fall.
    - En förutsättning är att riskfaktorn inte kan elimineras eller undvikas och skydd inte är möjligt
    - Möjlig vid arbete i trånga och slutna utrymmen.
- För bedömningen behövs
    - En bra beskrivning av arbetsförhållandena
    - Faroangivelser på säkerhetsdatabladen

Restaureringsarbete

- Riskfaktorer inkluderar
  - Gamla lösningsmedelsbaserade målarfärger (avlägsnande av färg med varmluftspistol frigör lösningsmedelsångor)
  - Styren (i massa som används för att fylla igen hål)
  - Organiska lösningsmedel
  - Blyföreningar i gamla material

- Särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning bedöms från fall till fall, för bedömningen behövs

  - En adekvat utredning över arbetsförhållandena och varför riskfaktorn inte kan elimineras eller undvikas och skydd inte är möjligt
  - Faroangivelser på säkerhetsdatabladen
  - Resultat från eventuella arbetshygieniska utredningar.

Nageltekniker och frisörer

- Det föreligger i regel inga riskfaktorer som skulle vara grund för särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning.
    - De kemikalier som används är i huvudsak irriterande och sensibiliserande för huden och eventuellt också luftvägarna (allergiframkallande), men medför inte risker för den reproduktiva hälsan eller för cancer.
    - Lösningsmedel (aceton, isopropanol) används i så små mängder att de inte kan betraktas som riskfaktorer.
    - Tillräcklig ventilation och skydd är nödvändigt också när man inte är gravid.
    - I fråga om konstnaglar innebär gelénaglar mindre exponering än akrylnaglar, därför rekommenderas att man övergår till den senare tekniken.
- Särskild graviditetspenning och partiell särskild graviditetspenning kommer i regel inte i fråga.
    - Vid användning av andra än konventionella kemikalier ska till ansökan bifogas säkerhetsdatabladet (H/R-fraser) och en beskrivning av hur ämnet används.

Statistik över ansökningar om särskild graviditetspenning

Beslut om särskild graviditetsdagpenning enligt riskfaktor 2024					
Riskfaktorsgrupp	Riskfaktor	Totalt	Beviljanden	Partiella beviljanden	Avslag
Totalt	Totalt	381	180	46	155
Kemiska ämnen	Totalt	201	121	31	49
	Anestesigaser	40	29	6	5
	Kolmonoxid, dvs. kolos	2	1	1	0
	Bly och dess föreningar	1	1	0	0
	Andra jämförbara ämnen	27	4	1	22
	Organiskt lösningsmedel	67	43	12	12
	Ämnen som medför risk för cancersjukdom	64	43	11	10
Strålning	Totalt	28	18	2	8
	Joniserande strålning inkl. radionuklider	19	13	1	5
	Annan strålning som befunnits skadlig	9	5	1	3
Smittsamma sjukdomar	Totalt	105	41	13	51
	Listerios	4	2	1	1
	Andra jämförbara sjukdomar	48	2	0	46
	Femte sjukan	2	2	0	0
	Toxoplasmos	51	35	12	4
Ingen riskfaktor	Totalt	47	0	0	47
	Ingen riskfaktor	47	0	0	47

Kela|Fpa

Rådgivningstjänster

- Frågor om exponeringar i arbetet och eventuella branschspecifika exponeringsuppgifter
    - Arbetshälsoinstitutet, rådgivningstjänsten för graviditet och arbete
    - tfn 030 4741 eller webblanketten ”Informationsblankett för rådgivningstjänsten för graviditet och arbete”
    - Arbetsförhållanden under graviditeten (ttl.fi)
- Frågor om strålning
    - Strålsäkerhetscentralen tfn 09-759 881
- Frågor om mediciner och sjukdomar
    - HNS/Giftinformationscentralens teratologiska informationstjänst, tfn 09-4717 6500
    - Teratologiska informationstjänsten - Läkemedelsrådgivning för gravida och ammande (hus.fi)

Kela|Fpa

Informationskällor

Föräldradagpenningar | Privatpersoner | FPA

Så här skriver du ett utlåtande för särskild graviditetspenning eller partiell särskild graviditetspenning | Samarbetspartner | FPA

Raskaus ja työn altisteet. Frilander H, Aitto-oja L, Huuskonen P, Santonen T: Työterveyslaitos 2022.
Graviditet och arbete | Arbetshälsoinstitutet (ttl.fi)

Turvallinen työskentely raskauden ja imetyksen aikana. Aitto-oja L, Huuskonen P, Frilander H.
Duodecim 2025;141:1893–900

Anvisningar om ämnen som medför olycksrisk (ttl.fi)
Informationskort om kemisk exponering inom metall- och bilbranschen (ttl.fi)

Säkerhetsdatablad